

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”
“ЗАТВЕРДЖУЮ”**

Проректорка

Проректорка

з науково-педагогічної роботи

з науково-педагогічної роботи

та освітньої діяльності

/ Тетяна ФЕДІРЧИК /

**2024 року
2024 року**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

Професійна та корпоративна етика

обов'язкова – цикл загальної підготовки

Освітньо-професійна програма Біохімія та лабораторна діагностика
(назва програми)

Спеціальність 091 Біологія та біохімія
(вказати: код, назва)

Галузь знань 09 Біологія
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти другий (магістерський)
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Навчально-науковий інститут біології, хімії та біоресурсів
(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців
за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни **Професійна та корпоративна етика** складена відповідно до *освітньо-професійної програми «Біохімія та лабораторна діагностика» другого (магістерського) рівня вищої освіти*, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, протоколом № 4 від « 24 » 04 2023 року.

Розробники: **Бродецький Олександр Євгенович**, доктор філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології

Викладач: **Бродецький Олександр Євгенович**, доктор філософських наук, доцент кафедри філософії та культурології

Погоджено з гарантом ОПП і схвалено методичною радою навчально-наукового інституту біології, хімії та біоресурсів
Протокол № 1 від 9 серпня 2024 року

Голова методичної ради факультету

(підпис)

Галина МОСКАЛИК

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології
Протокол № 1 від “12” серпня 2024 року

Завідувачка кафедри філософії та культурології

(підпис)

Ольга РУПТАШ

Схвалено

Науково-методичною радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Протокол № 1 від “12” серпня 2024 року

Голова науково-методичної ради

(підпис)

Тетяна ФЕДІРЧИК
(прізвище та ініціали)

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Професійна та корпоративна етика» є обов'язковою дисципліною зі спеціальності 091 Біологія та біохімія, ОПП Біохімія та лабораторна діагностика для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня. Вивчення дисципліни дозволить сформувати у студентів базові уявлення про принципи професійної етики та корпоративної культури, етичні основи ефективної взаємодії у співпраці, а також етичні основи біомедичної сфери, етос наукового дослідження та основи академічної доброчесності, ціннісні аспекти публічного простору України та умови комунікативної гігієни.

До засад «політики» курсу належать студентоцентричність; діалогічність та комунікативна відкритість; широка палітра для індивідуальної навчально-творчої самореалізації студента (через диференційовану й різноманітну мережу завдань та форм аудиторної й позааудиторної роботи); пріоритетність самостійної думки студента, гарантія його права на власну позицію (за умов належного її аргументування з використанням плюралістичних світоглядних й методичних інструментів); застосування широкого спектру новітніх форм навчальної комунікації; першорядна увага до духу інтелектуального зростання та креативності студента в навчанні та здобутті компетентностей.

Мета навчальної дисципліни: надати студентам систематизовані знання щодо етичних засад облаштування взаємин і спілкування у професійній сфері; розуміння суті морально-ціннісних принципів, норм, альтернативних моделей корпоративної культури, зокрема, й у сфері біохімічної, біомедичної та біотехнологічної діяльності; зорієнтувати щодо аналізу ключових етичних колізій, які можуть виникати в корпоративній комунікації, та використання гуманістичних підходів до їх розв'язання.

Пререквізити: оскільки дисципліна викладається у першому семестрі магістерської програми, то пререквізитами є курси, освоєні на бакалаврському рівні, зокрема, «Філософія», «Етика», «Біомедична етика» та інші тематично близькі дисципліни, котрі могли вивчатися на тих бакалаврських освітньо-професійних програмах, де раніше здобували освіту студенти ОПП.

Результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми «Біохімія та лабораторна діагностика», вивчення дисципліни «Професійна та корпоративна етика» сприяє формуванню у здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти таких **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК04. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК08. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

Спеціальні компетентності (СК)

СК09. Здатність застосовувати законодавство про авторське право для потреб практичної діяльності.

СК10. Здатність використовувати результати наукового пошуку в практичній діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачем таких **програмних результатів навчання (ПРН):**

ПРН3. Здійснювати злагоджену роботу на результат у колективі з урахуванням суспільних, державних і виробничих інтересів.

ПРН13. Дотримуватися основних правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту, оцінювати ризики застосування новітніх біологічних, біотехнологічних і медико-біологічних методів та технологій, визначати потенційно небезпечні організми чи виробничі процеси, що можуть створювати загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.

ПРН14. Дотримуватись норм академічної доброчесності під час навчання та провадження наукової діяльності, знати основні правові норми щодо захисту інтелектуальної власності.

У застосуванні до цієї дисципліни відповідні компетентності та програмні результати

конкретизуються у тому, що на основі її вивчення студентам слід:

знати суть етичної проблематики загалом та її специфіки у професійній сфері та корпоративних взаєминах; ключові принципи етичного регулювання корпоративної взаємодії, основи ділового та професійного етикету, зокрема, й у сфері біотехнологічної діяльності.

розуміти логічні зв'язки норм сучасної професійної етики із гуманістичними засадами людського співжиття, актуальними для духовного й соціального добробуту ціннісними орієнтирами, в тому числі, і в контексті теперішніх викликів для України.

вміти застосовувати обізнаність із засадами етичних знань та етичного аналізу до свідомого облаштування свого професійного самовизначення на засадах такту, доброчесності, креативності, справедливості і солідарності.

Опис навчальної дисципліни Загальна інформація про розподіл годин

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінареві	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	3,0	90	2	30	-	-		60	-	залік
Заочна	1	1	3,0	90	2	8				82		залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	сем.	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1 Засади етичного та етикетного регулювання в професійно-корпоративній сфері												
Тема 1. Етика: суть, функції, ключові ідеї та підходи. Феномен професійної етики. 1. Засадничі основи морального самовизначення людини і суть етики як науки. 2. Концептуальні типи етики. 3. Ключові поняття моральної свідомості та критерії морально належного. 4. Суть корпоративної та професійної етики: актуальність і загальна характеристика.	12	4				8	12						12

Тема 2. Принципи професійної етики та корпоративної культури 1. Етичне ядро цінностей у культурі організацій та їхня роль у стосунках між працівниками. 2. Справедливість, чесність, відповідальність у корпоративній культурі. 3. Етичний смисл прозорості та підзвітності у професійній співпраці. 4. Джерела довіри та взаємоповаги у житті фахового колективу.	12	4				8	14	2				12
Тема 3. Етичні основи ефективної взаємодії у співпраці: порозуміння партнерів, етос критики, культура дискусії 1. Етико-психологічні інструменти ефективності взаємного сприймання та порозуміння ділових партнерів. 2. Роль активного слухання для досягнення порозуміння. 3. Підходи коректного висловлення зауважень та аналізу огріхів у роботі. 4. Ціннісні механізми зворотного зв'язку у професійній вертикалі. 5. Евристика спільності у розбіжностях. Етика аргументованого обговорення, дебатів та генерування ідей.	12	4				8	14	2				12
Тема 4. Феномен етикету, його професійні типи та міжнародні контексти 1. Етика та етикет: спільне й відмінне. Види етикету. 2. Принципи сучасного ділового етикету. 3. Етикете обрамлення співпраці в контексті біохімічних професій. 4. Роль культурних та світоглядних особливостей в етикетній комунікації під час міжнародних наукових і освітніх проєктів.	10	4				6	12					12
Разом за ЗМ 1	46	16				30	52	4				48
Змістовий модуль 2 Етика, наука, соціум, професія: контексти взаємозв'язків												
Тема 5. Етичні основи екології та біомедичної сфери: теоретичні засади і практика	16	6				10	14	2				12

1. Цінності та моральні орієнтири в регулюванні взаємин із природою та Живим.											
2. Контраверсії відповідальності людини за вплив на довкілля і здоров'я.											
3. Практичні контексти розв'язання етичних дилем екологічного та біомедичного характеру.											
4. Світовий досвід та українські реалії зв'язків етики й екології та біомедичної сфери.											
Тема 6. Етос наукового дослідження та основи академічної доброчесності	14	4				10	14	2			12
1. Феномени академічної доброчесності / недоброчесності та їхні соціальні джерела.											
2. Складники етичної відповідальності дослідника і наукового колективу.											
3. Форми академічної недоброчесності: не тільки хабарництво і плагіат.											
4. Академічна культура в Україні: плюси і лакуни та їхній вплив на стан та перспективи поглиблення академічної доброчесності.											
Тема 7. Ціннісні аспекти публічного простору України: умови комунікативної гігієни	14	4				10	10				10
1. Поняття публічного простору. Діагностика рівня етичності комунікації в публічному просторі України.											
2. Етика в інформаційно-медійній царині та її прогалини в умовах сьогодення.											
3. Феномен інклюзії. Світовий досвід розбудови інклюзивного суспільства і українські проблеми щодо цього.											
4. Суспільна комунікація щодо травм війни та руху до перемоги і миру: реалії і перспективи.											
Разом за ЗМ 2	44	14				30	38	4			34
Загалом годин	90	30				60	90	8			82

Контроль виконання завдань, винесених для опрацювання лекційного матеріалу, здійснюється частково під час лекцій, а передусім – в межах модульного контролю. Однією з опор для опрацювання лекційного матеріалу є конспект лекцій, що ведеться студентами.

Завдання для самостійної роботи студентів

Принципи організації самостійної роботи:

- Використання міждисциплінарних зв'язків з уже вивченими курсами та гуманітарною базою, здобутою на бакалаврському рівні освіти;
- Робота з науковою літературою, зокрема, й англomовною;
- Втілення результатів виконання роботи у різних формах творчих завдань;
- Діалогічність і ідейний взаємообмін (зокрема, позааурочний) студентів щодо змісту самостійної роботи; взаємне збагачення студентами знань одне одного через представлення власних тематичних траєкторій;
- Зорієнтованість на співвіднесення етичних ідей із потребами фаху, який здобувають студенти.

№ з/п	Назва теми	Вид роботи
1	Етика розумного егоїзму у застосуванні до корпоративної сфери: плюси і мінуси	Опрацювання фрагментів першоджерел, навчально-методичної літератури, аналітична робота із порівняння категорій, ідей, принципів; моделювання практичних кейсів та обмірковування форм їх осмислення. Форма захисту: аналітична таблиця.
2	Тлумачення суті співпраці і солідарності у віровченнях світових релігій – буддизму, християнства, ісламу.	Опрацювання текстів релігійної етики різних конфесій, матеріалів на Moodle; співвіднесення світоглядних ідей із прикладами практики в колективах з працівниками різних світоглядних ідентичностей. Форма захисту: підготовка та представлення есе.
3	Цінності етики праці в контексті культурної ідентичності українців	Вивчення тематичних фрагментів художньої літератури, фольклору, кінематографу; моделювання кейсів на основі практичних спостережень. Форма захисту: аналітична презентація.
4	Етика ділових взаємин чоловіка і жінки: еволюція, стандарти, стереотипи, виклики сьогодення	Ознайомлення із науковими статтями з теми; аналіз практичних спостережень Форма захисту: доповідь.
5	Етика взаємодії фахівців біомедичної сфери із медіа	Аналіз тематичних публікацій у ЗМІ (інтерв'ю, сюжетів, виступів); опрацювання фахових статей з проблеми. Форма захисту: Підготовка анкети опитування біологів, біохіміків та медиків і журналістів щодо контекстів і перспектив співпраці, з виокремленням конкретних етичних проблем як предмета аналізу й дискусії.

6	Світовий досвід утвердження академічної доброчесності та запобігання недоброчесності: США, Канада, Європа, Австралія, країни Сходу	Аналіз кодексів академічної доброчесності на сайтах закордонних навчальних закладів; опрацювання статей з проблеми. Форма захисту: аналітична таблиця.
7	Професійне і ціннісне в контексті перспектив повоєнної розбудови України	Аналіз публікацій у ЗМІ, практичних спостережень, заяв громадських і політичних діячів, культурних лідерів, представників нацменшин Форма захисту: тематичні дебати між студентами за визначеними критеріями (груповий принцип)

Контроль виконання завдань, винесених на самостійне опрацювання, здійснюється в межах модульного і підсумкового контролю. Бали за цю роботу входять у загальну кількість балів за конкретний модуль.

Методи навчання

Навчальні заняття спитаються на використання як традиційних, так й інтерактивних методів навчання, зокрема 1) проблемних лекцій з елементами опитування і / чи дискусії; постановки й розв'язання мисленнєвих експериментів; 2) моделювання та розбору практичних кейсів; 3) навчально-ігрових елементів (вікторин, дебатів); 4) дистанційного навчання з використанням онлайн-платформ.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Методи та засоби демонстрування та оцінювання результатів навчання:

- письмова та усна презентація результатів виконаних завдань;
- поточні та модульні контрольні роботи з використанням тестових завдань;
- захист творчих робіт (есе, творів-роздумів, моделювання тематичних кейсів).

У разі проведення навчального процесу та оцінювання в дистанційній формі використовуються засоби Moodle (у тому числі тестування).

Формами поточного, модульного та підсумкового контролю є усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване), аналіз інформативності та логічності виконання письмових робіт та презентацій; дискусійних та дебатних виступів; перевірка тестових завдань.

Контроль самостійної роботи й оцінка її результатів передбачає:

- самоконтроль і самооцінку студента та контроль й оцінку з боку викладача. Основними формами контролю самостійної роботи є:
- перевірка виконаних завдань;
- модульні контрольні роботи;
- постановка додаткових питань (за темами самостійної роботи) при представленні студентами завдань, захисті творчих робіт;
- опитування та тестування на іспиті.

Поточний контроль становить 60% загального результату;

підсумковий контроль (залік) – 40%.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Залік (максимальна кількість балів)	Підсумкова максимальна кількість балів з курсу
Змістовий модуль №1 (максимальна кількість балів)				Змістовий модуль № 2 (максимальна кількість балів)				
T1 4	T2 4	T3 4	T4 4	T5 5	T6 5	T7 5		

У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна відповідь під час бліц-опитування на лекції і / чи проміжкові тестові завдання – 1 бал; - виконання завдання за темами самостійної роботи – 2 бали (стандартна кількість творчих завдань у межах модуля для одного студента – 4); - участь у дискусії – 1 бал. <i>Модульна к/р: 14</i> <i>Загалом: 30</i>	У межах кожної теми оцінюються максимально: - усна теоретична відповідь і / чи проміжкові тестові – 2 бали; - виконання творчого завдання – 2 бали (стандартна кількість творчих завдань в межах модуля для одного студента – 3); - доповнення, участь у дискусії – 1 бал. <i>Модульна к/р: 15</i> <i>Загалом: 30</i>	40	100
---	--	----	-----

Критерії оцінювання кожної форми роботи

Предметне розкриття змісту завдання (35%); логічність та соціальна контекстуальність аналізу (30%); риторична вправність і дискусійний вектор (20%), розуміння зв'язку етичних ідей зі специфікою спеціальності (15%).

Шкала оцінювання ЄТКС

	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
зараховано	A (90-100)	відмінно
зараховано	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
зараховано	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
не зараховано	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Загальні критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни (у сукупності поточного і підсумкового контролю)

Оцінка «А» (90-100 балів) здобувають студенти, які

- ✓ мають належний базис знань з професійної та корпоративної етики та відповідні мисленнєві навички, що спираються на сформований світогляд і широку гуманітарну ерудицію;
- ✓ демонструють критичне й водночас конструктивне, чітко структуроване мислення;
- ✓ вільно оперують знаннями щодо основних понять загальної та прикладної етики; компетентно орієнтуються в базових першоджерелах і пропонованих у межах курсу наукових розвідках; глибоко усвідомлюють зміст та практичну зумовленість етичного регулювання у професійно-корпоративній царині;
- ✓ володіють обізнаністю з універсальними (світоглядними) і локальними (етикетними) нормами взаємодії у різних професіях, а передусім – у царині біохімічної, біомедичної біотехнологічної діяльності;
- ✓ здатні на високому рівні здійснювати узгодження концептуального змісту етичних норм із реальними кейсами професійної діяльності;
- ✓ усвідомлюють та здатні обґрунтовувати не лише функційність, а й місійність своєї професії.
- ✓ усвідомлюють і можуть пояснити контекст взаємодії своєї майбутньої професійної діяльності з компетенціями, що даються курсом корпоративної та професійної етики.

Оцінки «В» (80-89 балів) та «С» (70-79 балів) виставляється студентам, які

- ✓ мають і виявляють розвинуті духовно-творчі інтереси; загалом добру й збалансовану ерудицію;
- ✓ знають основну першоджерельну та навчальну літературу з курсу; вміють презентувати ключові тези відповідних праць;
- ✓ можуть розкрити (хоч часом і репродуктивно) зміст провідних понять, принципів, проблем та дилем професійної етики; її рекомендацій та правил;
- ✓ здатні загалом коректно узгоджувати зміст етичних норм із реальними ситуаціями у професійній діяльності;
- ✓ демонструють розуміння зв'язку своїх безпосередніх фахових компетенцій із етикою.

Розмежування рівнів «В» і «С» залежить від міри глибини та аналітичності орієнтації студентів щодо окреслених маркерів.

Оцінки «D» (60-69) та «E» (50-59) виставляються студентам, які

- ✓ мають несистемні уявлення про коло й зміст ключових проблем та підходів корпоративної і професійної етики;
- ✓ на пересічному рівні оволоділи розумінням правил сучасних професійної етики та етикету;
- ✓ орієнтуються в базовій літературі з курсу, хоча не завжди здатні коректно витлумачити зміст тих чи інших тез;
- ✓ посередньо розуміють зв'язок етики і завдань власної професії.

Розмежування рівнів «D» і «E» залежить від вищої чи нижчої міри освоєння студентами цих параметрів.

Оцінки «F» і «Fx» ставляться, якщо студенти

- ✓ не виявили знань програмного матеріалу або засвідчили ці знання на досить невисокому, хаотичному рівні;
- ✓ не розуміють суті більшості питань, які вивчаються в курсі, або мають щодо них лише буденні, неаргументовані уявлення;
- ✓ не обізнані з відомостями про базові дослідження у галузі корпоративної та професійної етики;
- ✓ демонструють нерозуміння взаємозв'язку етичних знань зі своєю спеціальністю;
- ✓ *Розмежування рівнів «F» і «Fx» визначається масштабом окреслених прогалин у знаннях.*

Система оцінювання на заліку

Курс складається з двох *теоретичних* та *підсумкового* модулів.

Теоретичні модулі максимально оцінюються за системою 30 балів кожен.

Підсумковий модуль максимально оцінюється в **40** балів.

Заліковий білет містить 3 завдання.

Перші два завдання – це теоретичні питання, які оцінюються максимально в **15** балів кожне. Відповідь на кожне питання білету оцінюється від **0** до **15** балів так:

13-15 балів – якщо студент / студентка надає повну, теоретично компетентну, доказову, інтелектуально повноцінну відповідь на запитання.

Студент / студентка висвітлює наукову інформацію з курсу комплексно, міркує предметно й аргументовано, належно демонструє загальні й фахові компетенції, здобуті під час вивчення дисципліни. Бачить і вміє прояснити актуальні контексти відповідних етичних тем.

Відповідь струнко структурована, логічно прозора, характеризується елементами евристичності та усвідомленням можливостей дослідницького застосування відповідних знань. Мовна культура екзаменованого / екзаменованої – на високому рівні.

10-12 балів – надаються, якщо студент / студентка дає загалом змістовну відповідь, доволі добре обізнаний (обізнана) із суттю питань, які висвітлює, однак часом демонструє переважання репродуктивного підходу до висвітлення засвоєних знань над творчо-евристичним. З основами першоджерельної літератури знайомий (знайома), але часом черпає знання про неї не безпосередньо з наукових праць, а з критичної та підручничкової літератури. Коректно викладає навчальний матеріал, але подекуди неточно його осмислює; має окремі огріхи мовної культури. Попри це засвідчує прагнення будувати відповідь самостійно та надалі

ще глибше освоїти відповідний матеріал і аналітичний інструментарій.

9-7 балів – за відповідь, що є неповною, хоч і в загальних рисах розкриває базову інформацію з питання.

Знання наявні, але часто вони неточні, в деяких міркуваннях про складні етичні проблеми студент/студентка спотворює логіку їх розуміння. Бракує усвідомлення контекстуальних зв'язків відповідних ідей і принципів із професією. Наявні стилістичні й риторичні помилки у викладі матеріалу.

3-4 бали – в разі поверхової, відтворювальної, подекуди логічно хаотичної відповіді, однак з часткою предметних знань з питання.

Студент / студентка більшою мірою переповідає, але не аналізує навчальну й наукову інформацію; часом хибує проти істини при розкритті фактів та тлумаченні смислу висвітлюваних знань.

1-2 бали – відповідь дуже поверхова, безаргументативна.

Студент / студентка не знає основних фактів, термінів та визначень, не орієнтується у призначенні курсу і зв'язках його змісту зі своїм майбутнім фахом.

0 балів – відповідь відсутня.

Третє завдання – розв'язання 5-х тестових завдань, що мають аналітичний характер, і відповідь на кожне з яких оцінюються в 2 бали. Максимальна сума балів (**10**) здобувається в разі точного розв'язання кожного з тестових завдань, які збалансовано стосуються основних тем і проблем курсу.

Розподіл балів підсумкового модуля (заліку)

Теоретичний блок		Практичний блок
I питання	II питання	5 тестових завдань
15 балів	15 балів	по 2 бали кожна правильна відповідь
		10 балів
40 балів		

За умови успішної роботи в межах кожного теоретичного модуля та цілкового виконання належних форм роботи на заліку студент / студентка має змогу за результатами курсу отримати максимально 100 балів.

Перелік запитань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

Питання й завдання поточного контролю

До лекційного матеріалу

1. Поясніть етимологію терміна «етос». Які його смисли вказують на предметну суть етики як науки? Що означає, що етика є світоглядною наукою?

2. Розкрийте відмінність моралі і моральності.

3. Як співвідносяться у функціональності моралі оцінність і самоцінність? Наведіть практичні приклади з професійної комунікації.

4. Як співвідносяться у функціональності моралі імперативність, нормативність і свобода?

5. Що таке псевдоморальність? Наведіть конкретні приклади культивування псевдоморальності в корпоративних взаєминах.

6. Чим відрізняється вчинок і дія. Чи всяка дія є вчинком? Чи може бути вчинком бездіяльність? Обґрунтуйте.

7. Розкрийте зміст категорій «обов'язок», «сумління», «гідність».

8. Висвітліть відомі Вам дефініції понять «добро» і «зло». На Вашу думку, це абстракції чи конкретні феномени?

9. Поясніть аспекти дієвості в корпоративних та професійних стосунках настанов гедонізму, розумного егоїзму і ригоризму. Чи можливий їхній синтез?

10. Висвітліть зміст понять «корпоративна культура» і «корпоративна етика».

11. Розкрийте етапи формування професійної етики як галузі прикладної етики.

12. Які Ви знаєте різновиди професійної етики? Здійсніть порівняльний аналіз 5-6 її різновидів.
13. Наведіть конкретні ситуації професійної і ділової співпраці, які а) втілюють принципи справедливості і толерантності і б) нехтують ними.
14. Проілюструйте дієвість принципу постійності етичної взаємодії у колективі.
15. Розкрийте типові наслідки нехтування в корпоративній співпраці принципом авансування довірою.
16. Проаналізуйте різні типи управлінської культури. Виділіть можливості синтезу позитивних сторін кожного з них.
17. Наведіть приклади ролі етики та розвинутої моральної свідомості для гуманістичного здійснення політичної влади. Які країни, на Вашу думку, тут можуть бути взірцями і чому?
18. Що Ви знаєте про рекомендації етики і психології щодо налагодження ефективного сприймання і порозуміння ділових партнерів. Яким є внесок М. МакКормака в осмислення цієї проблеми?
19. Що впливає на специфіку національного стилю ділового спілкування? Наведіть приклади специфічних рис стилю ділового спілкування і співпраці обраних Вами 4-х націй.
20. Як Ви розумієте тезу: «етика як мова, мова як ставлення». Яка роль коректного мовлення в етиці облаштування професійної взаємодії?
21. Що таке етичний комітет корпорації? Які його функції?
22. Поясніть суть дебатної культури в осмисленні шляхів розвитку організації. Які етичні порушення можливі при дебатуванні, і як їм запобігати?
23. Що означає настанова обґрунтованості та об'єктивності критики?
24. Якими є межі непублічності та конфіденційності критики?
25. Розкрийте адекватні етико-психологічні орієнтири для працівника, який піддається критиці.
26. Що таке професійний етикет? Які є галузі етикетного регулювання у професійній сфері?
27. Чи тотожні поняття «діловий етикет» і «професійний етикет»? Обґрунтуйте відповідь.
28. Розкрийте ключові засади сучасної етикетної культури у громадській та професійній сферах.
29. Наведіть приклади еволюції норм ділового етикету, зокрема, щодо ділового одягу і взаємин між працівниками різних статей.
30. Розкрийте значущість принципу біоцентризму в екологічній та біомедичній сфері. Які його переваги щодо класичного антропоцентризму?
31. Які привнесені найновішими здобутками науково-технологічного прогресу новації є джерелом нових етичних колізій у Вашій професії? Що Ви знаєте про актуальні підходи до їх розв'язання?
32. Висвітліть етичні дилеми феноменів евтаназії, сурогатного материнства, штучного переривання вагітності, клонування.
33. Поясніть, які можливі етичні порушення при використанні штучного інтелекту в біологічних дослідженнях, та які є шляхи їх запобігання?
34. Розкрийте етичну суть феномена академічної доброчесності. Які причини істотних лакун в її досягненні в академічному житті сучасної України?
35. Чи зводиться академічна недоброчесність лише до плагіату? Відповідь обґрунтуйте.
36. Наведіть зі своєї наукової царини приклади етичної деструктивності самоплагіату. Чи відрізняється самоплагіат від коректного перевидання власних наукових праць автора?
37. Охарактеризуйте ключові загальноукраїнські та університетські норми щодо додержання академічної доброчесності і стягнень за її порушення.
38. Наведіть приклади кількох заходів з академічної доброчесності, які Ви відвідували, навчаючись на бакалаврській та магістерській освітніх програмах. Чи вважаєте Ви їх ефективними?
39. Окресліть етичні колізії професійного самовизначення громадян України в умовах війни.
40. Що Ви знаєте про актуальний публічний дискурс щодо усунення воєнних і поствоєнних морально-психологічних травм? Наведіть приклади дієвих соціальних обговорень чи ініціатив щодо цього.

До матеріалу до самостійної роботи

1. Підготуйте аналітичну таблицю порівняння кейсів застосування в управлінській культурі: а) доміанти ригоризму; б) доміанти розумного егоїзму; в) доміанти колективізму.
2. Напишіть розгорнуте есе на тему «Цінності співпраці та солідарності у буддизмі, християнстві та ісламі: спільне та відмінне».
3. Зробіть презентацію щодо представленості теми моральних засад праці, згуртованості, індивідуального і спільного успіху у творах класичної та сучасної української літератури чи кінематографу (твори – за вибором).
4. Підготуйте аналітичну доповідь а) про чоловіка і б) про жінку, які досягли світового чи національного визнання та успіху у сфері Вашої професії. Проаналізуйте їхній етос та моральні пріоритети самореалізації.
5. Розробіть орієнтовний питальник інтерв'ю із фахівцем з біохімії, біоінженерії щодо ключових етичних дилем професії в умовах сьогодення. Змодельуйте можливі розгорнуті відповіді. Альтернативний варіант: анкета опитування представників ЗМІ і біохіміків та біоінженерів на цю ж тему.
6. На основі опрацювання інформації ЗМІ та Інтернету висвітліть у формі аналітичної таблиці кейси порушення академічної доброчесності в обраних Вами 5 країнах і розгляньте дієвість застосованих санкцій.
7. Організуйте групову дискусію: «Перспективи поствоєнної розбудови України: ідентичні пріоритети етосу особи, громади, суспільства»

Питання підсумкового контролю

1. Етимологія (походження) та значення термінів «етика», «мораль», «моральність».
2. Місце етичних уявлень в системі світоглядного знання.
3. Основні функції моралі та її духовно-людинотворче призначення.
4. Співвідношення понять «мораль» і «моральність», спільне і відмінне між ними.
5. Суть псевдоморальності та форми її побутування в соціумі і професійних сферах.
6. Роль вчинків у моральних відносинах та моральній практиці.
7. Основні категорії етики та їхній взаємозв'язок.
8. Місце категорій добра і зла в системі основних етичних понять.
9. Порівняльний контекст 1) етики задоволення (гедонізму), 2) етики щастя (евдемонізму), 3) етики кінізму; 4) етики розумного егоїзму, 5) етики ригоризму, 6) етики любові, 7) етики благоговіння перед життям; 8) етики героїзму.
10. Дефініції та взаємозв'язок понять «ділове спілкування», «корпоративна культура», «професійна етика».
11. Генеза, суть, різновиди та функції професійної етики.
12. Ключові принципи сучасної ділової та професійної етики й умови їхньої гуманістичності.
13. Типологічні відмінності східної і західної моделей етики та її професійних різновидів.
14. Типи управлінської та корпоративної культури. Аналіз їхніх сильних і слабких сторін.
15. Професійні контексти співвідношення моралі і політики.
16. Феномен толерантності в корпоративній культурі.
17. Суть та діалектика авансування довірою в професійних взаєминах.
18. Професійні контексти принципу справедливості.
19. Професійні особливості реалізації моральної свободи.
20. Етико-психологічні аспекти взаємного сприймання та порозуміння ділових партнерів.
21. Етика і риторика: взаємозв'язок у професійній сфері.
22. Етика і логіка: співвідношення в професійній самореалізації.
23. Феномен критичного мислення та його умови й форми.
24. Етика ведення дискусії і правила дебатування.
25. Етичні основи критики.
26. Моральні рекомендації критикуваному та критикованому.
27. Морально-психологічні та комунікативні аспекти службових взаємин чоловіка й жінки.
28. Рекомендації корпоративної етики щодо службової поведінки керівника: прийом відвідувачів; проведення нарад; особисті контакти з колегами.
29. Причини і форми можливих моральних суперечностей у ділових стосунках

представників різних статей. Шляхи їх уникнення.

30. Причини і форми можливих моральних суперечностей у ділових стосунках носіїв різних світоглядних переконань. Шляхи їх уникнення.

31. Загальна характеристика національних особливостей ділового спілкування представників різних народів.

32. Національні особливості ділового спілкування німців і французів.

33. Національні особливості ділового спілкування японців і арабів.

34. Національна специфіка ділової поведінки американців і німців.

35. Зв'язок специфіки національного характеру українців із особливостями стилю їх ділової активності.

36. Практичні механізми впровадження етичних норм у ділову сферу.

37. Найхарактерніші форми вияву неетичної поведінки керівника та рекомендації щодо виправлення етичних порушень.

38. Коло етичних проблем сучасного екологічного пізнання й екологічних / антиекологічних соціально-технологічних практик.

39. Вплив світоглядних переконань на підходи до осмислення екологічних і біомедичних контекстів наукового пізнання і технологій.

40. Етичні аспекти застосування штучного інтелекту у професійній сфері, зокрема, біологічній науці та університетській освіті.

41. Співвідношення етичних і юридичних аспектів додержання в наукових студіях еко- і біо-цінностей.

42. Зміст та наукові й освітні контексти феноменів академічної доброчесності / недоброчесності.

43. Сутність академічного плагіату і його форми.

44. Феномен самоплагіату і його відмінність від законного перевидання творів власного авторства.

45. Фабрикування наукових результатів та шляхи його запобігання.

46. Світові візії та практики формування культури академічної доброчесності.

47. Представленість теми академічної доброчесності в чинному українському законодавстві про освіту і науку. Експертні рекомендації з його оптимізації.

48. Зміст і функціональність нормативних документів ЧНУ імені Юрія Федьковича, які регулюють додержання академічної доброчесності.

49. Етика та «антиетика» публічного простору у сучасній Україні: контексти політики, діалогу влади і суспільства, функціонування ЗМІ.

50. Моральні виміри національно-культурної самоідентифікації та історичної пам'яті.

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (протокол No109 від 28 березня 2022 року) (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та/або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

✓ Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/media/lnojdab4/pravyyla-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf>

✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivets-koho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

✓ «Положення про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahi-at-2023plusdodatky-31102023.pdf>

Рекомендована література

1. Стовпець В.Г., Стовпець О.В., Гловацька С.М. Корпоративна етика та психологія. Київ: Олді+, 2021. 236 с.
2. Гребенюк Т. В. Академічна доброчесність: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. 108 с.
3. Прищак М. Д., Лесько О. Й. Етика та психологія ділових відносин. Навчальний посібник. Вінниця. 2016. 151 с.
4. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика. Київ: Центр учбової літератури. 2011. 252 с.
5. Аболіна Т. Г., Нападиста В. Г., Рихліцька О. Д. та ін. Прикладна етика. Навч. посіб./ За наук. ред. Панченко В. І. Київ: «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
6. Бойченко Н. М. Сучасний університет: ціннісно-етичний вимір. Монографія / Н. М. Бойченко. Київ: ПРОМІНЬ, 2015. 296 с.
7. Бродецький О.Є. Основи етики. Чернівці: ЧНУ, 2012.
8. Горохолінська І., Бродецький О. Етична підготовка фахівців у закладах вищої освіти: ідейно-ціннісна мотивація та вимоги стандартів вищої освіти. Освітологія. № 10. 2021. С. 15-23.
9. Горохолінська І. «Знати – це усвідомлювати, що ви нічого не знаєте», або моделі викладання етики у вищій школі. *«Платон мені друг, але істина дорожча»: теоретико-практичні та методологічні аспекти розвитку сучасних гуманітарних наук : зб. Матеріалів Всеукраїнської молодіжної конференції (2-3 березня 2023 року, м. Чернівці).* Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2023. 256 с. С. 25-28.

Інформаційні ресурси

- Етичний кодекс ученого України. Поточна редакція. – Національна академія наук України // Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09#Text>
- Закон України «Про освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність» // Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n613>
- Лист МОН України щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти // Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text>
- Етичний кодекс ЧНУ імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view
- Положення про виявлення і запобігання плагіату в ЧНУ імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPI/view
- Правила академічної доброчесності в ЧНУ імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1EzBsehQERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view
- Веб-сайт часопису «Схід» <http://skhid.kubg.edu.ua/>
- Веб-сайт наукового часопису «Мультиверсум. Філософський альманах» <http://multiversum.com.ua/index.php/journal>
- Веб-сайт наукового збірника «Освітній дискурс» <http://www.journal-discourse.com/uk/>